

Pengurusan Kewangan Usahawan: Kajian Kes Usahawan KADA di Kota Bharu, Kelantan

*Entrepreneur Financial Management: A Case Study of KADA Entrepreneurs
in Kota Bharu, Kelantan*

Nurainsah Sepeai
¹Zaimah Ramli

Program Sains Pembangunan
Pusat Pembangunan, Sosial dan Persekitaran (SEEDS)
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
Universiti Kebangsaan Malaysia

Correspondence: ¹zaimahr@ukm.edu.my
ainsepei96@gmail.com

ABSTRAK

Pengurusan kewangan memainkan peranan utama kepada setiap individu, begitu juga kepada seorang usahawan. Sebagai seorang usahawan yang memiliki sebuah perniagaan, pengurusan kewangan penting bagi melancarkan perjalanan sesebuah perniagaan. Pengurusan kewangan yang tidak sistematik dan efisien akan menyebabkan berlakunya masalah, seperti ketirisan kewangan, penyelewangan dan ketidakstabilan kewangan. Perkara ini akan memberi impak negatif kepada pengurusan kewangan perniagaan. Maka, satu kajian perlu dilakukan ke atas usahawan yang berdaftar dengan Lembaga Kemajuan Pertanian Kemubu (KADA). Objektif kajian adalah mengukur tahap pengurusan kewangan usahawan KADA. Kajian ini berbentuk deskriptif yang menggunakan soal selidik sebagai instrumen kajian. Teknik persampelan bertujuan akan diaplikasikan dalam pengutipan data. Sasaran sampel kajian adalah 80 orang usahawan KADA di Kota Bharu, Kelantan. Data yang diperolehi akan dianalisis secara diskriptif. Jangkaan hasil kajian adalah sebahagian usahawan masih lemah dalam pengurusan kewangan perniagaan mereka. Hal ini memerlukan perhatian serius dan tindakan segera daripada pihak KADA dan usahawan itu sendiri. Semua ini perlu bagi meningkatkan tahap kemahiran pengurusan kewangan agar ia tidak menjadi satu masalah besar kepada usahawan berkenaan.

Kata kunci: Pengurusan kewangan, pengetahuan, kemahiran, sikap, usahawan KADA.

1. Pengenalan

Kajian mengenai pengurusan kewangan ini telah ramai dilakukan oleh para penyelidik terdahulu. Menurut kajian lepas oleh Deadkin et al. (2002), perniagaan kecil memerlukan corak pengurusan kewangan yang tersendiri. Menurutnya lagi keupayaan pengurusan kewangan firma melibatkan satu proses pembelajaran dinamik yang dipengaruhi oleh faktor persekitaran luaran dan faktor dalaman. Menurut Nurulhasanah et al. (2014), pengurusan kewangan oleh usahawan dipengaruhi oleh beberapa faktor seperti sikap, kemahiran, pengetahuan, perancangan perniagaan dan pengalaman. Kewujudan faktor-faktor ini akan mempengaruhi tahap pengurusan kewangan oleh seorang usahawan. Walaubagaimana pun,

kehadiran faktor-faktor ini juga berkait rapat dengan pelbagai masalah yang timbul terhadap usahawan dalam pengurusan kewangan di firma mereka.

Pengurusan kewangan yang melibatkan pengetahuan merupakan pengaruh penting dalam pengurusan sesuatu perkara. Hal ini demikian kerana, isu pengetahuan ini amat berkait rapat dengan cara pengurusan kewangan. Pengurusan kewangan yang salah akan menyebabkan firma mengalami masalah muflis atau kerugian. Menurut Kalsom (2003), usahawan dan bakal usahawan hendaklah melengkapkan diri dengan pengetahuan berkenaan aspek pengurusan kewangan bagi mengurangkan risiko kegagalan. Walaupun mereka tidak secepat seorang akauntan, sekurang-kurangnya mereka memahami implikasi dan kesan pengurusan kewangan yang efektif terhadap perniagaan mereka. Menurut Yasmin Huzaimah dan Anuar (2017), semakin ramai belia yang muflis disebabkan menanggung bebanan hutang yang amat serius. Kurangnya pengetahuan dalam menguruskan kewangan peribadi juga merupakan salah satu penyebab muflis di usia yang muda. Mereka yang mampu menguruskan firma dengan baik dan perlu berdepan dengan pelbagai halangan. Oleh yang demikian, usahawan yang berjaya perlu mempunyai tahap pengetahuan yang jelas dalam pengurusan kewangan agar sistem kewangan firma mereka dapat berjalan dengan baik. Perkara ini secara tidak langsung dapat memantapkan lagi organisasi pengurusan kewangan dalam firma tersebut dengan ada ilmu pengetahuan dan selok belok dalam pengurusan kewangan. Begitu juga dengan kemahiran atau soft skill, perlu ada dalam diri seorang usahawan bagi menguruskan sesuatu yang berkaitan dengan firma. Menurut Jumaat et al. (2012) menyatakan kemahiran pengurusan kewangan memerlukan kemahiran teknikal yang khusus. Hal ini demikian kerana ia mampu membawa firma ke arah kesejahteraan dan kestabilan terutama dari segi pengurusan kewangan. Dapatan kajian oleh Nurulhuda dan Ramlee (2009), kebanyakan peserta tidak mengemas kini rekod jual beli dan tidak menggunakan khidmat juruaudit.

Sementara itu, pengurusan kewangan dalam kalangan usahawan memainkan peranan yang penting dari segi sikap atau tingkah laku. Menurut Osotimehin et al. (2012), menekankan bahawa penyimpanan rekod amat penting untuk integriti perniagaan. Hal ini demikian kerana, ramai usahawan mengelak untuk membayar cukai kepada pihak berkuasa kerana mereka tidak membuat sebarang perekodan. Di Malaysia, ia mungkin tidak melibatkan rasuah atau apa-apa yang melibatkan aktiviti sogokan tetapi lebih kepada kurangnya kesedaran. Biasanya, usahawan yang memulakan perniagaan kecil mereka tidak mendapat sebarang latihan formal atau kesedaran tentang penyimpanan rekod dan mereka akan menyetepikan rekod kerana tidak mengetahui akan kepentingannya. Sementara itu, usahawan yang mempunyai perancangan perniagaan juga memberi impak kepada prestasi sesebuah firma terutama dalam pengurusan kewangan yang membawa ke arah kejayaan. Menurut Nurulhasanah et al. (2014), ini memastikan usahawan mikro mengkaji dan melakukan penyelidikan tentang cara mengendalikan perniagaan mereka dan mengetahui produk mereka dengan baik sebelum memulakan perniagaan. Perkara ini berguna apabila mereka memasuki Seseengah bank komersial menjadikan perkara ini wajib kepada usahawan mikro masa depan untuk menyediakan rancangan perniagaan yang menyeluruh sebelum mereka boleh memohon pinjaman bank.

Usahawan yang sudah sedia ada pengalaman ini sangat memberi kelebihan dalam menguruskan sesuatu pengurusan firma terutama yang melibatkan pengurusan kewangan bagi mengelakkan berlakunya ketirisan kewangan dalam mengendalikan sesebuah firma. Pengalaman yang ada pada usahawan ini mampu dimanfaatkan dalam menyediakan setiap rekod dalam firma terutama perekodan melibatkan kewangan agar pengurusan kewangan yang lebih bersifat sistematik untuk perniagaan mereka. Malahan, kebanyakan perniagaan kecil tidak berjaya selama lima tahun pertama jika mereka tidak mempunyai pengalaman

yang mencukupi. Bagi memahami dengan lebih jelas mengenai pengurusan kewangan usahawan KADA, pengkaji akan mengkaji tahap pengurusan kewangan berdasarkan objektif kajian yang dikemukakan, iaitu mengukur tahap pengetahuan usahawan KADA dalam pengurusan kewangan usahawan KADA.

2. Sorotan Literatur

Berdasarkan kajian-kajian lepas telah banyak dilakukan oleh penyelidik terdahulu mengenai pengurusan kewangan. Pengurusan kewangan ini seringkali disentuh isunya terutama melibatkan usahawan dalam sesebuah perniagaan. Melalui kajian lepas yang dilakukan oleh penyelidik terdahulu banyak isu yang dibincangkan bagi melihat tahap pengurusan kewangan dalam kalangan usahawan. Tahap pengurusan kewangan dalam kalangan usahawan ini akan ditunjukkan dalam analisis data tetapi berpandukan kepada kajian lepas yang dilakukan oleh penyelidik terdahulu.

2.1 Pengurusan Kewangan

Pengurusan kewangan merupakan salah satu aspek terpenting dalam menguruskan sesebuah organisasi atau firma. Pemahaman mengenai pentingnya pengurusan kewangan bagi sesebuah perniagaan kepada firma menjadi kayu ukur kepada prestasi perniagaan untuk dinilai. Pengurusan kewangan yang baik dan terancang terhasil melalui pengurusan perbelanjaan yang berhemah dan efisien yang akan membolehkan firma tersebut berjalan dan beroperasi dengan sempurna dan lebih segala proses dapat dijalankan dengan baik.

Pengurusan kewangan merupakan satu proses membuat keputusan (*decision making*) yang melibatkan perancangan, perolehan dan penggunaan sumber atau dana bagi memastikan tercapainya objektif sesuatu organisasi (Siti Alawiah et al., 2014). Menurut kajian oleh Fazli et al. (2007) menunjukkan bahawa individu yang berkebolehan atau berkemampuan mengurus kewangan dengan baik akan dapat meningkatkan taraf hidup mereka dan memperoleh kegembiraan khususnya apabila mereka mempunyai kesihatan yang sihat, bekerja, berkahwin atau mempunyai hubungan mesra dengan keluarga serta terjamin daripada segi kewangan. Selain itu, pengurusan kewangan adalah satu kemahiran berkaitan hal-hal kewangan dan pendedahan kepada aktiviti tersebut membolehkan individu membuat keputusan dan tindakan yang betul dalam hal kewangan.

2.2 Tahap Pengurusan Kewangan

Berdasarkan kajian lepas, pengetahuan mengenai pengurusan kewangan terlalu banyak dan luas. Banyak kursus-kursus atau seminar yang dianjurkan oleh agensi-agensi tertentu seperti MARA, AKPK, AIM dan sebagainya bagi memberikan input yang berguna kepada usahawan mengenai tatacara pengurusan kewangan agar perjalanan kewangan sebuah firma dapat berjalan dengan lancar. Menurut pandangan Norsela et al. (2016), kelemahan atau kekurangan pengetahuan dalam amalan pengurusan ini akan menyebabkan kegagalan pengusaha IKS ini. Maka, adalah penting latihan untuk meningkatkan kesedaran mereka terhadap amalan pengurusan ini diterapkan. Pendapat ini disokong Sieh (1990) dan Hodgetts dan Kuratko (1992) yang menyatakan bahawa pengusaha menghadapi masalah dalam membuat perancangan untuk pembangunan dan kemajuan pengeluaran kerana kurang latihan teknikal dan latihan pengurusan.

Selain itu, kemahiran pengurusan kewangan merupakan elemen yang penting dalam mendisiplinkan seseorang individu untuk mencapai kehidupan yang berkualiti (Noor Atiqah et al., 2017). Menurut Samkin et al. (2014), kemahiran kewangan juga penting bagi seseorang

pemilik perniagaan kecil untuk menjalankan perniagaan mereka. Malahan, kemahiran literasi kewangan yang baik dapat membina keupayaan untuk lebih memahami dan menguruskan risiko kewangan serta dapat mengambil kesempatan daripada peningkatan persaingan dan pilihan dalam sektor kewangan (Kefela, 2011). Kemahiran pengurusan kewangan yang cekap dan efisien dapat mengawal segala kegiatan harian kewangan dan untuk menguruskan pengurusan yang cekap ia memerlukan satu kemahiran yang tinggi yang diperolehi daripada pendedahan mengenai literasi kewangan yang jelas. Menurut Taft et al. (2013) menyatakan bahawa segala kerugian, keuntungan dan peristiwa kewangan harian adalah bergantung kepada kemahiran pengurusan kewangan yang diamalkan.

Bagi tahap pengetahuan mengenai kewangan, merupakan isu yang penting dalam tingkah laku/sikap pengurusan kewangan. Tingkah laku dalam pengurusan kewangan memainkan peranan yang cukup penting terutama dalam bidang organisasi atau firma. Menurut Zaimah et al. (2012) mentakrifkan tingkah laku kewangan adalah suatu sistem pengurusan kewangan yang sistematik seperti membuat simpanan secara konsisten dengan menulis rancangan dan matlamat kewangan yang hendak dicapai. Tingkah laku kewangan yang baik juga dicerminkan dengan perlakuan seperti menyediakan buku rekod dan catatan aliran tunai, merancang perbelanjaan, membayar bil utiliti, mengawal penggunaan kad kredit dan menyimpan secara konsisten. Malahan, tingkah laku kewangan juga berkait rapat dengan objektif perancangan kewangan (Khoong, 2016). Firma yang mempunyai struktur perancangan kewangan yang jelas mampu mengelakkan daripada berlakunya masalah kepincangan dalam pengurusan kewangan firma. Menurut PWC (2008), ramai pakar yang bersetuju bahawa perancangan adalah satu keperluan kepada perniagaan dan boleh meningkatkan prestasi perniagaan. Verreynne (2006) dalam kajiannya mendapati PKS yang melaksanakan rancangan perniagaan formal dan strategik mempamerkan prestasi kewangan yang lebih baik berbanding mereka yang tidak merancang. Bagi firma yang tidak merancang perniagaan menunjukkan prestasi yang rendah dan mengundang kepada kegagalan (Birley & Niktari, 1995).

Seterusnya, menurut Nurulhasanah et al. (2014), pengalaman biasanya menjadi kunci kepada perniagaan yang berjaya di mana-mana bahagian dunia. Ia boleh dibahagikan kepada tiga kategori utama iaitu perniagaan keluarga, perniagaan/ pengalaman kerja atau pengalaman orang lain. Malahan kebanyakan perniagaan kecil tidak akan berjaya selama lima tahun pertama jika mereka tidak mempunyai cukup pengalaman. Ia boleh melalui pengalaman dalam pengurusan kewangan, struktur perniagaan atau pengurusan sumber manusia. Keperluan penting bagi usahawan mikro untuk membangunkan keupayaan dan kemahiran pengurusan dalam perniagaan mereka untuk mengekalkan daya saing walaupun tanpa pengetahuan teknikal atau akademik (Nurulhasanah et al., 2014).

3. Metod Kajian

Kajian ini dilakukan di Kota Bharu, Kelantan. Fokus utama kajian adalah golongan usahawan yang berdaftar serta mendapat bimbingan daripada pihak KADA. Seramai 80 orang responden terlibat dalam kajian ini. Kajian menggunakan kaedah kuantitatif dan survei dilakukan. Teknik persampelan bertujuan diaplikasikan bagi menjawab borang soal selidik. Borang soal selidik yang mengandungi tiga bahagian, iaitu latar belakang responden, pengurusan kewangan dan program pihak KADA. Kajian ini menggunakan pengukuran skala Likert, iaitu dari sangat tidak setuju (1) sehingga ke sangat setuju (5). Kajian rintis telah dilakukan ke atas 10 orang usahawan bagi menguji kebolehpercayaan item-item yang dikemukakan dalam borang soal selidik. Analisis data menggunakan kaedah deskriptif, iaitu

frenkuensi, peratus dan purata. Selain itu, pengukuran kategori bagi purata adalah berdasarkan skor 0.00 hingga 2.99 (rendah), 3.00 hingga 3.99 (sederhana), 4.00 hingga 5.00 (tinggi).

4. Hasil Kajian

Seramai 80 orang responden telah menjawab maklum balas mengenai kajian ini berdasarkan borang soal selidik yang telah diagihkan. Bahagian ini akan memaparkan hasil kajian yang diperolehi setelah di analisis berpandukan objektif kajian iaitu mengenai tahap pengurusan kewangan usahawan KADA. Bahagian pertama akan membincangkan mengenai latar belakang responden dan latar syarikat yang diusahakan oleh mereka.

4.1 Profil Responden

Jadual 1 menunjukkan separuh daripada bilangan responden telah berkahwin, iaitu seramai 50 (62.5%) manakala baki 29 (36.3%) merupakan bujang dan 1 (1.3%) orang berstatus cerai. Berdasarkan bilangan isi rumah pula, paling tinggi catatan yang diperolehi adalah isi rumah sekitar 3 hingga 4 orang dan 5 hingga 6 orang dimana seramai 26 (32.5%) orang responden. Selain itu, tahap pendidikan responden menunjukkan peringkat sekolah menengah merupakan paling tertinggi iaitu seramai 51 (63.7%) orang manakala tidak bersekolah dan sekolah rendah mewakili 1 (1.3%) responden sahaja. Bilangan responden yang mempunyai pendidikan diploma atau Sijil Tinggi Pelajaran Malaysia (STPM) adalah seramai 20 (25.0%) dan responden yang memiliki Ijazah seramai 7 (8.7%) orang.

JADUAL 1. Profil Responden

Profil responden	Bilangan	Peratus
Jantina		
Lelaki	44	55
Perempuan	36	45
Umur		
20-29	42	52.5
30-39	29	36.3
40-49	7	8.7
>50	2	2.5
Status Perkahwinan		
Bujang	29	36.2
Berkahwin	50	62.5
Bercerai	1	1.3
Bilangan Isi Rumah		
0-2	4	5.0
3-4	26	32.5
5-6	26	32.5
7-8	18	22.5
9-10	4	5.0
>10	2	2.5
Tahap Pendidikan		
Tidak Bersekolah	1	1.3
Sekolah Rendah	1	1.3
Sekolah Menengah	51	63.7
Diploma/STPM	20	25.0
Ijazah	7	8.7

4.2 Profil Perniagaan

Jadual 2 menunjukkan bilangan dan peratus pekerjaan utama yang dilakukan oleh usahawan KADA. Pekerjaan utama yang menunjukkan bilangan paling tinggi adalah peternak iaitu sebanyak 30 (38%) responden diikuti dengan peniaga seramai 20 (25%) dan 16 (20%) responden mewakili lain-lain pekerjaan daripada kesuluruhan 80 orang responden. Pekerjaan utama sebagai petani pula menunjukkan bilangan pada tahap sederhana iaitu seramai 12 (15%) orang responden sahaja yang terlibat. Malahan, bilangan yang terendah menunjukkan pekerjaan sebagai usahawan dan tidak bekerja yang mencatatkan bilangan sebanyak 1 (1%) orang responden sahaja.

JADUAL 2. Profil Perniagaan

Profil perniagaan	Bilangan	Peratus
Pekerjaan Utama		
Usahawan	1	1.3
Peternak	30	37.5
Petani	12	15.0
Peniaga	20	25.0
Tidak Bekerja	1	1.3
Lain-Lain	16	20.0
Pendapatan Bulanan		
<RM1000	29	36.2
RM1000 - RM1999	9	11.3
RM2000 - RM2999	41	51.2
RM3000 - RM3999	1	1.3
Jenis Perusahaan Asas Tani		
Tanaman	22	27.5
Ternakan	41	51.2
Perikanan	4	5.0
Lain-lain	13	16.3

Bagi pendapatan bulanan yang diperolehi oleh responden hasil kajian yang diperolehi majoriti responden mendapat pendapat bulanan sebanyak RM2000-RM2999 sebulan yang menunjukkan bilangan seramai 41 (51%) orang. Diikuti oleh pendapatan bulanan kurang daripada RM1000 yang mewakili seramai 21 (36%) orang responden. Selebihnya, pendapatan bulanan usahawan adalah sekitar RM1000-RM1999 seramai 9 (12%) diikuti paling rendah adalah responden yang berpendapatan skitar RM3000-RM3999 iaitu melibatkan 1 (1.3%) sahaja.

Manakala bagi jenis perusahaan asas tani yang dikendalikan oleh responden. Kebanyakan responden mengerjakan jenis perusahaan ternakan dan ia menunjukkan bilangan paling tinggi iaitu seramai 41 (51%) orang. Jenis perusahaan tanaman pula menunjukkan 22 (28%) sahaja responden yang terlibat dan perikanan mencatatkan bacaan hasil paling rendah iaitu seramai 4 (5%) responden. Seterusnya, bagi lain-lain jenis perusahaan juga berada pada tahap sederhana iaitu seramai 13 (16%) sahaja.

Jumlah pekerja di perusahaan mereka hanya seramai 24 (39%) orang sahaja dan data kedua paling tinggi ialah perusahaan responden yang mempunyai 23 (38%) orang pekerja. Diikuti dengan perusahaan responden yang mempunyai 3 orang pekerja iaitu 13 (2%) sahaja. Perusahaan yang tidak mempunyai pekerja yang mewakili lain-lain iaitu seramai 20 (21%).

4.3 Tahap Pengurusan Kewangan

Berdasarkan hasil analisis data yang dilakukan pengukuran tahap pengurusan kewangan usahawan dapat dikenalpasti dan dibincangkan dalam bahagian ini. Nilai pengskoran digunakan bagi melihat kategori tahap pengurusan kewangan yang ada pada usahawan tersebut.

4.3.1 Pengetahuan Kewangan

Bagi melihat kekerapan tahap pengetahuan kewangan dalam mempengaruhi pengurusan usahawan KADA dalam perusahaan yang mereka jalankan dalam jadual 3. Berdasarkan pernyataan tersebut 4 pernyataan dikategorikan sebagai item yang paling tinggi manakala selebihnya dalam kategori sederhana. Hasil kajian menunjukkan min yang paling tinggi sebanyak 4.24 iaitu usahawan yang menyatakan bahawa “Saya tahu berkenaan hasil” dan “Saya tahu berkenaan belanja” merupakan tahap pengetahuan yang mempengaruhi pengurusan kewangan mereka. Manakala bagi bacaan min yang paling rendah iaitu 3.63 merujuk kepada pernyataan “Saya tahu fungsi lejar” dan “Saya tahu tentang kunci kira-kira”.

JADUAL 3. Pengetahuan Kewangan

Pernyataan	Kekerapan (%)					Purata
	1	2	3	4	5	
1. Saya tahu tentang dokumen sumber perniagaan.	2 (2.5)	14 (17.5)	12 (15.0)	24 (30.0)	28 (35.0)	3.76
2. Saya tahu tentang fungsi buku tunai.	0 (0.0)	14 (17.5)	10 (12.5)	28 (35.0)	28 (35.0)	3.90
3. Saya tahu tentang fungsi jurnal.	6 (7.5)	10 (12.5)	12 (15.0)	24 (30.0)	28 (35.0)	3.73
4. Saya tahu tentang fungsi lejar.	6 (7.5)	14 (17.5)	12 (15.0)	20 (25.0)	28 (35.0)	3.63
5. Saya tahu tentang penyata pendapatan.	2 (2.5)	12 (15.0)	14 (17.5)	26 (32.5)	26 (32.5)	3.76
6. Saya tahu tentang kunci kira-kira.	6 (7.5)	16 (20.0)	10 (12.5)	18 (22.5)	30 (37.5)	3.63
7. Saya tahu berkenaan aset.	0 (0.0)	15 (18.8)	10 (12.5)	24 (30.0)	31 (38.8)	3.89
8. Saya tahu berkenaan liabiliti.	6 (7.5)	12 (15.0)	8 (10.0)	22 (27.5)	32 (40.0)	3.76
9. Saya tahu berkenaan ekuiti pemilik.	2 (2.5)	13 (16.3)	12 (15.0)	18 (22.5)	35 (43.8)	3.89
10. Saya tahu berkenaan hasil.	0 (0.0)	7 (8.8)	8 (10.0)	24 (30.0)	41 (51.2)	4.24
11. Saya tahu berkenaan belanja.	0 (0.0)	5 (6.3)	8 (10.0)	30 (37.5)	37 (46.3)	4.24
12. Saya tahu membezakan perbelanjaan peribadi dengan perbelanjaan perniagaan.	0 (0.0)	2 (2.5)	16 (20.0)	26 (32.5)	36 (45.0)	4.20
Purata keseluruhan						3.89

Petunjuk: 1= Sangat Tidak Setuju, 2= Tidak Setuju, 3= Kurang Setuju, 4 Setuju, 5= Sangat Setuju

4.3.2 Kemahiran Kewangan

Jadual 4 menunjukkan tahap kemahiran kewangan. Item yang terdapat dalam pernyataan ini menunjukkan majoriti responden memilih “Saya boleh menentukan harga jualan seunit produk saya” dengan nilai min paling tinggi iaitu 4.55. Perkara ini menunjukkan bahawa kemahiran responden dalam menentukan harga sendiri dalam memasarkan hasil perusahaan.

Selain itu, bagi “Saya boleh menyediakan penyata kunci kira-kira” dan “Saya boleh menggunakan menggunakan perisian Microsoft (cth: Word, Excel)” menunjukkan pada tahap yang sederhana iaitu nilai min item tersebut 3.99 dan 3.54. Nilai julat min bagi tahap kemahiran kewangan berdasarkan item yang dikemukakan kepada responden sebanyak 3.51.

JADUAL 4. Kemahiran Kewangan

Pernyataan	Kekerapan (%)					Purata
	1	2	3	4	5	
1. Saya boleh menyediakan dokumen sumber perniagaan.	0 (0.0)	21 (26.3)	25 (31.3)	18 (22.5)	16 (20.0)	3.36
2. Saya boleh merekodkan urus niaga di dalam buku tunai.	0 (0.0)	19 (23.8)	21 (26.3)	22 (27.5)	18 (22.5)	3.49
3. Saya boleh merekodkan urus niaga di dalam jurnal.	2 (2.5)	31 (38.8)	26 (32.5)	10 (12.5)	11 (13.8)	2.96
4. Saya boleh merekodkan urus niaga di dalam lejar.	2 (2.5)	31 (38.8)	26 (32.5)	10 (12.5)	11 (13.8)	2.96
5. Saya boleh menyediakan penyata pendapatan.	2 (2.5)	21 (26.3)	28 (35.0)	18 (22.5)	11 (13.8)	3.19
6. Saya boleh menyediakan penyata kunci kira-kira.	2 (2.5)	29 (36.3)	28 (35.0)	6 (7.5)	15 (18.7)	3.99
7. Saya boleh menggunakan menggunakan perisian Microsoft (cth: Word, Excel).	4 (5.0)	11 (13.8)	25 (31.3)	18 (22.5)	22 (27.5)	3.54
8. Saya boleh menentukan harga jualan seunit produk saya.	0 (0.0)	1 (1.3)	4 (5.0)	25 (31.3)	50 (62.5)	4.55
Purat keseluruhan						3.51

Petunjuk: 1= Sangat Tidak Setuju, 2= Tidak Setuju, 3= Kurang Setuju, 4 Setuju, 5= Sangat Setuju

4.3.3 Sikap Kewangan

Jadual 5 menunjukkan sikap dalam mempengaruhi pengurusan kewangan usahawan KADA. Bacaan paling tinggi ialah “Saya mengeluarkan resit setiap kali urus niaga berlaku” nilai min sebanyak 3.60. Menurut maklum balas daripada responden mereka lebih selesa mengeluarkan resit kerana memudahkan urusan mereka dikemudian hari jika berlaku masalah dalam proses jual beli. Begitu juga dengan item “Saya merekodkan transaksi atau urus niaga” yang bacaan nilai min sebanyak 3.50 dimana respond menyatakan mereka ada merekodkan semua transsaksi atau urus niaga yang berlaku bagi mengetahui keluar masuk wang dalam perusahaan mereka. Nilai min yang paling rendah iaitu 2.84 dalam sikap adalah “Saya menyediakan penyata kunci kira-kira setiap kali tamat tempoh kewangan”. Hal ini menjelaskan bahawa walaupun catatan transaksi berlaku tetapi dalam catatan kunci kira-kira tidak dilakukan oleh mereka. Nilai julat min dalam tahap sikap kewangan ini ialah 3.20.

JADUAL 5. Sikap Kewangan

Pernyataan	Kekerapan (%)					Purata
	1	2	3	4	5	
1. Saya mengeluarkan resit setiap kali urus niaga berlaku.	2 (2.5)	17 (21.3)	17 (21.3)	19 (23.8)	25 (31.3)	3.60
2. Saya merekodkan urus niaga di dalam buku tunai setiap hari selepas jualan.	0 (0.0)	15 (18.8)	31 (38.8)	19 (23.8)	15 (18.8)	3.43
3. Saya merekodkan urus niaga di dalam jurnal setiap hari selepas jualan.	2 (2.5)	24 (30.0)	33 (41.3)	11 (13.8)	10 (12.5)	3.14
4. Saya merekodkan urus niaga di dalam lejar setiap hari selepas jualan.	6 (7.5)	28 (35.0)	25 (31.3)	11 (13.8)	10 (12.5)	2.89
5. Saya menyediakan penyata pendapatan setiap kali tamat tempoh kewangan.	6 (7.5)	24 (30.0)	29 (36.0)	11 (13.8)	10 (12.5)	2.94
6. Saya menyediakan penyata kunci kira-kira setiap kali tamat tempoh kewangan.	6 (7.5)	30 (37.5)	25 (31.3)	9 (11.3)	10 (12.5)	2.84
7. Saya merekodkan transaksi atau urus niaga.	2 (2.5)	13 (16.3)	24 (30.0)	25 (31.3)	16 (20.0)	3.50
8. Saya mempunyai masa untuk menyiapkan dokumen perniagaan saya.	2 (2.5)	16 (20.0)	33 (41.3)	15 (18.8)	14 (17.5)	3.29
Jumlah						3.20

Petunjuk: 1= Sangat Tidak Setuju, 2= Tidak Setuju, 3= Kurang Setuju, 4 Setuju, 5= Sangat Setuju

4.3.4 Perancangan Kewangan

Bagi perancangan kewangan yang mempengaruhi pengurusan kewangan usahawan merupakan salah satu faktor yang mencatat nilai julat min yang tinggi iaitu 4.27. Berdasarkan item-item yang dikemukakan yang menunjukkan nilai min paling tinggi ialah “Saya merancang dengan teliti sebelum memulakan perniagaan/perusahaan” dan “Saya merancang pengeluaran selari dengan bekalan bahan mentah” iaitu 4.40 dan 4.39. Hasil ini jelas menerangkan bahawa responden mempunyai perancangan yang teliti dalam menjaga perusahaan mereka agar perusahaan mereka dapat dikembangkan dimasa hadapan sesuai dengan bekalan yang mampu perusahaan keluarkan. Item yang menunjukkan nilai paling rendah ialah sebanyak 4.15 iaitu “Saya merancang pengurusan sumber manusia perniagaan/perusahaan dengan baik” yang jelas menunjukkan bahawa responden tidak mementingkan jagaan sumber manusia kerana berdasarkan jumlah pekerja menunjukkan perusahaan mereka tidak mengambil pekerja yang ramai diperlukan.

JADUAL 6. Perancangan Kewangan

Pernyataan	Kekerapan (%)					Purata
	1	2	3	4	5	
1. Saya merancang dengan teliti sebelum memulakan perniagaan/perusahaan.	0 (0.0)	0 (0.0)	4 (5.0)	40 (50.0)	36 (45.0)	4.40
2. Saya menetapkan matlamat dan objektif perniagaan/perusahaan	2 (2.5)	3 (3.8)	0 (0.0)	49 (61.3)	26 (32.5)	4.21
3. Saya merancang strategi pengurusan pemasaran sesuai dengan permintaan pelanggan.	0 (0.0)	2 (2.5)	3 (3.8)	49 (61.3)	26 (32.5)	4.24
4. Saya menguruskan perniagaan/perusahaan. dengan cekap dan berkesan.	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (3.8)	52 (65.0)	25 (31.3)	4.28
5. Saya merancang pengurusan sumber manusia perniagaan/perusahaan dengan baik.	0 (0.0)	2 (2.5)	9 (11.3)	44 (55.0)	25 (31.3)	4.15
6. Saya merancang pengeluaran selari dengan bekalan bahan mentah.	0 (0.0)	0 (0.0)	4 (5.0)	41 (51.2)	35 (43.8)	4.39

7. Saya merancang kewangan dengan teliti dan sebaik mungkin.	0 (0.0)	1 (1.3)	4 (5.0)	51 (63.7)	24 (30.)	4.22
Purata keseluruhan						4.27

Petunjuk: 1= Sangat Tidak Setuju, 2= Tidak Setuju, 3= Kurang Setuju, 4 Setuju, 5= Sangat Setuju

4.3.5 Pengalaman Kewangan

Bagi item-item di bawah tahap pengalaman responden bersetuju “Saya memperoleh pengalaman pengurusan kewangan melalui proses pembentukan sikap keusahawanan” iaitu nilai min sebanyak 3.96 (Jadual 7). Ini diikuti oleh “Saya mempunyai kekuatan sedia ada dalam mendapatkan pengalaman untuk menguruskan kewangan” sebanyak 3.73. Manakala bagi item yang dipilih oleh responden paling rendah ialah “Saya mempunyai kelulusan akademik dalam bidang perniagaan yang dapat membantu memberikan pengalaman menguruskan pengurusan kewangan” iaitu sebanyak 1.91. perkara ini menjelaskan bahawa responden mendapat menguruskan pengurusan kewangan dengan baik melalui pengalaman mereka tersendiri tanpa melibatkan mana-mana kelulusan akademik. Tahap pengalaman mencatatkan nilai julat min paling rendah iaitu 2.93.

JADUAL 7. Pengalaman Kewangan

Pernyataan	Kekerapan (%)					Purata
	1	2	3	4	5	
1. Saya memperoleh pengalaman pengurusan kewangan melalui proses pembentukan sikap keusahawanan.	0 (0.0)	6 (7.5)	11 (13.8)	43 (53.8)	20 (25.0)	3.96
2. Saya mempunyai kekuatan sedia ada dalam mendapatkan pengalaman untuk menguruskan kewangan.	3 (3.8)	5 (6.3)	17 (21.3)	41 (51.2)	14 (17.5)	3.73
3. Saya menyertai program pendidikan dan latihan keusahawanan berterusan untuk mendapat pengalaman pembelajaran dalam amalan perniagaan sebenar.	11 (13.8)	23 (28.7)	25 (31.3)	13 (16.3)	8 (10.0)	2.80
4. Saya mempunyai pengalaman bekerja dalam bidang kewangan selama beberapa tahun.	31 (38.8)	17 (21.3)	18 (22.5)	12 (15.0)	2 (2.5)	2.21
5. Saya mendapatkan bantuan dalam merekodkan rekod perakuan daripada pegawai akaun ataupun pihak yang berkaitan.	19 (23.8)	31 (38.8)	19 (23.8)	9 (11.3)	2 (2.5)	2.30
6. Saya mempunyai kelulusan akademik dalam bidang perniagaan yang dapat membantu memberikan pengalaman menguruskan pengurusan kewangan.	41 (51.2)	18 (22.5)	10 (12.5)	9 (11.3)	2 (2.5)	1.91
7. Saya menghadiri kursus perniagaan/keusahawanan yang dianjurkan oleh pihak KADA untuk mengetahui cara pengurusan kewangan yang betul dan sistematik.	0 (0.0)	8 (10.0)	37 (46.3)	15 (18.8)	20 (25.0)	3.59
Jumlah						2.93

Petunjuk: 1= Sangat Tidak Setuju, 2= Tidak Setuju, 3= Kurang Setuju, 4 Setuju, 5= Sangat Setuju

Jadual 8 menunjukkan ringkasan tahap pengurusan kewangan berdasarkan skor min yang diperolehi daripada analisis data. Penentuan purata min menunjukkan maklum balas daripada responden yang menjawab borang soal selidik. Daripada lima tahap yang dikemukakan hanya satu tahap sahaja berada dalam kategori min rendah iaitu pengalaman kewangan sebanyak 2.93. Baki daripadanya menunjukkan dalam kategori yang tinggi.

JADUAL 8. Penentuan Purata Min

Purata Min	Kategori
0.00 hingga 2.99	Rendah
3.00 hingga 3.99	Sederhana
3.00 hingga 5.00	Tinggi

JADUAL 9. Kategori Tahap Pengurusan Kewangan

Tahap pengurusan Kewangan	Kategori
Pengetahuan Kewangan	3.89 (Tinggi)
Kemahiran Kewangan	3.51 (Tinggi)
Sikap Kewangan	3.20 (Tinggi)
Perancangan Kewangan	4.27 (Tinggi)
Pengalaman Kewangan	2.93 (Rendah)

Sumber: Useng (1995) dalam Nor Hidayah (2004)

4.4 Program KADA

Jadual 10 menunjukkan program yang dikendalikan oleh pihak KADA bagi penglibatan usahawan yang dibimbing. Sebanyak 12 program yang diperolehi daripada responden menyertainya. Hasil kajian menunjukkan nilai peratusan paling tinggi bagi jawapan “Ya” daripada responden ialah program “Program MAHA” diikuti oleh “Kursus Pemasaran”. Program yang mendapat nilai peratusan paling rendah ialah “Kursus Unggkas” dan “Kursus Pembuatan” sebanyak 3%. Bagi program yang disediakan oleh pihak KADA yang menjawab “TIDAK” menunjukkan catatan yang paling tinggi. Nilai peratusan itu majority lebih daripada 50%. Program yang mencatat paling tinggi ialah “Program Unggkas” dan “Program Pembuatan” iaitu sebanyak 77%.

JADUAL 10. Program KADA

Pernyataan	Kekerapan (%)	
	Ya	Tidak
1. Program MAHA	25 (31.3)	55 (68.8)
2. Lawatan Pusat Perindustrian	8 (10.0)	72 (90.0)
3. Bengkel Keusahawanan	13 (16.3)	67 (83.8)
4. Kursus Pemasaran	21 (26.3)	59 (73.8)
5. Kursus Unggkas	3 (3.8)	77 (96.3)
6. Hari Keusahawanan	17 (21.3)	63 (78.8)
7. Kursus Pembuatan	3 (3.8)	77 (96.3)
8. Kursus Peternakan	16 (20.0)	64 (80.0)
9. Kursus Pertanian	8 (10.0)	72 (90.0)
10. Kursus Kewangan	13 (16.3)	67 (83.8)
11. Kursus Fotografi	18 (22.5)	62 (77.5)
12. Kursus Penetapan Harga	15 (18.8)	65 (81.3)

5. Kesimpulan

Kesimpulan berdasarkan hasil kajian yang diperolehi dalam pengurusan kewangan menunjukkan usahawan KADA masih lagi berada pada tahap yang sederhana dalam pengurusan kewangan perniagaan mereka. Hal ini dapat dilihat dari segi umur usahawan yang berdaftar dengan KADA dalam lingkungan umur 20-an maka ia seiring dengan purata min paling rendah iaitu pengalaman. Responden tersebut masih lagi baru dan kemungkinan

tidak mempunyai pengalaman yang cukup luas dalam pengurusan kewangan perniagaan. Manakala, purata min pengetahuan, kemahiran, sikap dan perancangan pada tahap yang tinggi. Bagi usahawan yang mempunyai perancangan perniagaan mereka mempunyai impian untuk mengembangkan lagi perniagaan mereka maka ia dapat dilihat purata min tersebut merupakan paling tinggi. Maka, bagi meningkatkan lagi tahap pengurusan kewangan usahawan, penyertaan dalam program dan program yang disediakan oleh pihak KADA perlu la seiring agar usahawan mendapat menjaga kewangan perniagaan dengan baik.

Rujukan

- Birley, S., & Niktari, N. (1995). The failure of owner-managed businesses: The diagnosis of accountants and bankers. Institute of Chartered Accountants in England and Wales, Research Board.
- Deakins, D., Morrison, A. & Galloway, L. (2002). Evolution, financial management and learning in the small firm. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 9(1): 7-16.
- Irina P. Khominich, Mariya S. Rybyantseva, Lyubov V. Borodacheva, Elena V. Dik & Evgenii V. Afanasev. (2016). Financial management as a system of relations of the enterprise for highly efficient management of its finances. *International Journal of Economics and Financial Issues* 6(S8) 96-101.
- Jumaat Abd Moen, Ahmad Rafli Che Omar, Suraiya Ishak, Zaimah Darawi & Hamdino Hamdan. (2012). Amalan pengurusan kewangan di kalangan usahawan asnaf. Persidangan Kebangsaan Ekonomi Malaysia ke VII (PERKEM VII), Prosiding PERKEM Vii, Jilid 2 (2012) 762 – 769 ISSN: 2231-962X.
- Kalsom Sudar. (2003). Satu tinjauan terhadap pengetahuan pengurusan kewangan dalam bidang keusahawanan bagi pelajar tahun akhir sarjana muda kejuruteraan KUITTHO. Tesis Ijazah Sarjana. Kolej Universiti Teknologi Tun Hussein Onn.
- Kefela, G. (2011). Implications of financial literacy in developing Countries. *African Journal of Business Management*, 5(9): 3699-3705.
- K. O. Osoimehin, C. A. Jegede, H. B. Akinlabi, and O. T. Olajide. (2012). An evaluation of the challenges and prospects of micro and small scale enterprises development in Nigeria. *American International Journal of Contemporary Research*, 2: 175-185.
- Mohd. Fazli, S., Jariah, M., Laily, P., Mohd. Amim, O. & Nurkhalila, N. (2007). Kajian keteguhan kewangan di kalangan belia. Universiti Putra Malaysia.
- Norsela binti A. Manaf & Nurul Ilyana binti Baharudin. (2016). Keberkesanan latihan terhadap usahawan Industri Kecil dan Sederhana (IKS) Sabak Bernam. Politeknik Sultan Idris Shah.
- Noor Atiqah Ab Talib, Rusliza Yahaya & Mohd Abdullah Jusoh. (2017). Pendidikan kewangan, tahap literasi kewangan dan hubungannya dengan tingkah laku kewangan usahawan mini RTC Zon Utara. *International Journal of Accounting, Finance and Business*, 2 (5): 123-135.
- Nurulhasanah Abdul Rahman, Zulnaidi Yaacob & Rafisah Mat Radzi. (2014). Determinants of successful financial management among micro entrepreneur in Malaysia. *Journal of Asian Scientific Research*, 4(11): 631-639.
- Nurulhuda Che Abdullah & Ramlee Mustapha. (2009). Kajian kes usahawan tani Industri Kecil Sederhana (IKS) Bumiputera di Negeri Terengganu. *Jurnal Pendidikan Malaysia*. 34(2): 143-165.

- O. Fatoki. (2012). An investigation into the financial management practices of new micro-enterprises in South Africa. *Journal of Social Science*, 33: 179-188.
- Price Waterhouse Coopers. (2008). Global Family Business Survey 2007/2008. Akses daripada <http://www.pwc.com>.
- Samkin, G., Pitu, E. & Low, M. (2014). Identifying the financial literacy skills necessary to run a small New Zealand business. *e-Journal of Business Education & Scholarship of Teaching*, 8(1): 44-66.
- Siti Alawiah Siraj, Shahul Hameed Mohamed Ibrahim & Maliah Sulaiman. (2008). Pengurusan kewangan: Mempamerkan akauntabiliti masjid. International Islamic University Malaysia.
- Taft, M. Z., Hosein, Z. Z., Mehrizi, S. M. T. & Roshan, A. (2013). The relation between financial literacy, financial wellbeing and financial concerns. *International Journal of Business and Management*, 8(11): 63-75.
- Verreynne, M. (2006). Strategy-making process and firm performance in small firms. *Journal of Management and Organisation*, 12(3): 209-222.
- Zaimah R, Sarmila MS, Azima AM, Suhana Saad, Lyndon N, Mohd Yusof Hussain, S Selvadurai. (2012). Tingkah laku kewangan guru di Bandar Baru Bangi, Selangor, Malaysia Pusat Pengajian Sosial, Pembangunan dan Persekitaran, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia, 43600 Bangi, Selangor.